

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

ProAgria pitää huoltovarmuusselonteon antamista eduskunnalle ajankohtaisena ja erittäin tärkeänä asiana. Toimintaympäristö ja myös turvallisuusympäristö muuttuu nyt nopeasti. Se korostaa varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä.

Maataloudella on keskeinen rooli kansallisen ruoka- ja energiahuollon turvaamisessa. Maatalous- ja maaseutuyritysten toiminnan kannalta on keskeistä energiansaannin, logistiikan, pelastuspalvelujen sekä ihmisten ja eläinten terveyspalvelujen turvaaminen kriisitilanteessa. Logistiikka vaatii maaseutuinfra (tiet, vesihuolto, sähköverkko, tietoliikenneverkko, energian jakeluverkko) kunnossa oloa ja kehittämistä. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto huoltovarmuuden takaamiseksi on syytä sisällyttää huoltovarmuuden varmistamistyöhön.

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

-

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

ProAgria painottaa huoltovarmuuden skenaario- ja kehittämistyössä on hyvä huomioida erilaiset olosuhteet eri puolilla maata. Asiaan liittyvät liikenneyhteydet ja logistiikka, tietoliikenneyhteyksien kattavuus ja toimintavarmuus sekä työvoiman saatavuus ja sen koulutus.

Kotimainen ruuantuotanto on oleellinen asia kriisinsietokyvylle. Maatalouden talousahdinko vaikeuttaa varautumista, kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Maatalouden kustannukset ovat

nousseet rajusti ja kannattavuus on kriittinen. Kansalaisten ruokahuoltoa ei voi jättää elintarvikkeiden tuonnin varaan.

Maa- ja metsätaloutta harjoitetaan maaseudulla.

Elintarvikehuoltovarmuus liittyy maatalouden kannattavuuteen, mutta myös energiahuoltoon ja -omavaraisuuteen, alemman tieverkoston kuntoon ja logistiikkapalveluihin sekä osaavan työvoiman koulutukseen ja kausityövoiman saatavuuteen. Maatalouden kausityövoima tulee suurimmaksi osaksi maan rajojen ulkopuolelta ja sen saatavuuteen vaikuttavat myös kansainväliset kriisit.

Selonteossa todetaan, että toimivat viestintäpalvelut ja -verkot ovat edellytys monien elinkeinoelämän ja yhteiskunnan palvelujen käytölle sekä kansalaisten arkipäiväisille palveluille.

Huoltovarmuuden näkökulmasta tietoliikenneyhteyksien koko maan kattavassa ja vakaassa perusinfraassa on edelleen toivomisen varaa. Nykyaikaiset maatalousyritykset tarvitsevat toimiakseen vakaat ja laadukkaat laajakaistayhteydet, joiden toiminta on varmistavat myös häiriötilanteissa.

On myös varmistettava eritoimijoiden välinen selkeä kommunikaatio ja vastuut kriisitilanteissa; se on olennainen osa varautumista. Myöskään kriisitilanteiden harjoittelemisesta ei olisi haittaa eri toimijoiden yhteistyön vahvistamiselle.

Selonteossa todetaan, että hybrdivaikuttaminen voi kohdistua suorasti tai epäsuorasti yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. ProAgria näkökulmasta asiaan liittyy myös maatalous- ja maaseutuyrittäjien hybrdivaikuttamiseen liittyvän osaamisen lisääminen. Maatilojen kyberturvallisuuteen on pikaisesti kiinnitettävä suurempaa huomiota.

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

Selonteossa kansalaisvarautumista on käsitelty vähän todeten, että arjessa onnistunut huoltovarmuus tarkoittaa sitä, että kansalaiset pystyvät häiriötilanteissa hankkimaan tarvitsemiaan välttämättömiä perushyödykkeitä ja palveluita. ProAgria painottaa että luvussa olisi syytä käsitellä myös kansalaisten omaa varautumista sekä kansalaistoimijoiden ja vapaaehtoistoiminnan roolia osana varautumista ja huoltovarmuutta. Kansalaistoiminnan (esim. maa- ja kotitalousnaiset) puolella tehdään merkittävää kriisinsietokykyä ylläpitävää vapaaehtoistyötä. Maaseutualueilla julkisten tahojen ja kansalaistoimijoiden välisestä yhteistyöstä on lukuisia onnistuneita esimerkkejä esim. pelastustehtävissä. Huoltovarmuuden kannalta kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan resurssit on varmistettava koko Suomessa.

Kotitalouksien varautumisen asiantuntija- ja kehittämisverkoston eli KOVA-toimikunnan roolia osana huoltovarmuuden toimintamallia voisi luvussa avata.

Huoltovarmuuden ja kansalaisvarautumisen huomioiminen kaikilla koulutusasteilla on kannatettava asia.

Selonteossa mainittujen kriittisen palvelujen ja infrastruktuurien osalta (sähkön tuotanto ja siirto, lämmöntuotanto ja -jakelu, tietoliikenneyhteydet, logistiset toimitusketjut, vesi- ja jätehuolto, sosiaali- ja terveystalvet) on huolehdittava niiden toimivuudesta kriisitilanteissa myös maaseutualueilla.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

On varmistettava selkeä, solmuton tiedon kulku eri organisaatioiden ja vastuuyksiköiden välillä, ja erityisesti on syytä varmistaa että operatiivinen kenttä tietää roolinsa.

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

Elintarvike- ja vesihuolto

On panostettava kotimaisen alkutuotannon tuontiriippumattomuuteen ja tuettava alan eri tekijöitä tämän tavoitteen saavuttamisessa.

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

-

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

-

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

Huoltovarmuuden turvaamislain (1390/1992) päivittäminen on kannatettavaa.

Varautumista ja huoltovarmuuden vahvistamista on järkevää tukea myös julkisilla hankinnoilla.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

On myös varmistettava eri toimijoiden välinen selkeä kommunikaatio ja vastuut kriisitilanteissa; se on olennainen osa varautumista. Myöskään kriisitilanteiden harjoittelemisesta ei olisi haittaa eri toimijoiden yhteistyön vahvistamiselle.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

-

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

-

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

-

Lohiluoma Meira-Pia
ProAgria Lantbrukssällskapet - ProAgria keskuksset sekä Svenska
Lantbrukssällskapens förbund